Ч. 34 (469). Неділя, дня 19. серпня 1928. Рік X.

Адреса Редакції і Адміністрації „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС" ПЕРЕМИШЛЬ, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві Nr. 142.807 Передплата в краю виносить 10 зол річно, 5·50 зол. піврічно, 3 зол. чвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. Передплату з Чехословаччини складати на конто Адм. „Укр. Голосу" в Zivnostenska Banka v Praze). Для Франції 60 фр. річно для Америки 2½ дол. річно.

Ціна примірника 25 с.

Редактор приймає щодня від год 11—1.

Рукописів Редакція не звертає, неоплачених писем не приймається.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орґан.

Промінь економічного відродження.

Сьогодня всі взаємини між поодинокими людьми, клясими, народами й державами відбуваються під знаком економічних інтересів. Дуже часто особистий, а завжди політичний вплив і значіння залежить від ступеня економічного розвитку й багацтва, бо заможність й багацтво отвирає двері до освіти, науки, техніки, культури, політики, зброєння, завойовань, — а підбитим народам багацтво уможливлює боротьбу за свою мову, культуру та незалежність.

З економічного погляду ми, Українці, находимось на дуже низькому щаблю розвитку. Все, що творить і через що твориться добробут і багацтво, не є в наших руках, а саме великі земельні маєтки, торговля, промисл, банки, преса знаходиться в польських і жидівських руках, які на економічному полі проявляють велику енерґію й працездатність. Отже не дивниця, що ми бідні, бо темні, й темні, бо бідні.

При нашій бідноті та темноті, єдиний шлях до економічного нашого відродження — це розвиток кооперації, де гуртувалисяби наші грошеві й матеріяльні засоби й де мала би працю наша інтеліґенція та півінтеліґенція, яка не може знайти праці в державних і приватних польських і жидівських інституціях. А треба мати на увазі, що при кооперативній праці виховується ділова інтеліґенція, здібна до поважної громадської і державної праці.

Наша кооперація ще молоденька. Але переглядаючи справоздання Ревізійного Союза Українських Кооператив за 1926 рік (яке на жаль появилось що-йно тепер по 18 місяцях!) – ми бачимо, що наша кооперація росте досить скоро. Коли порівнаємо число кооператив в р. 1925 з числом в р. 1926 — то бачимо, що число кооператив за один рік зросло о 481 кооператив т. є. о 46·7%. А коли порівнаємо число кооператив в р. 1925 і 1926 з числом кооператив в 1924 р., то бачимо, що за два роки число збільшилось о 670 кооператив, т. є. о 80%. Тому можемо уважати нашу кооперацію ясним проміненм кращої долі.

Найкраще росте молочарська кооперація, а саме за 1926 р. зросла о 75·7%. За те кредитові кооперативи зменшились о 7%. Загальне число членів усіх кооператив виносило при кінці 1926 року 205.311 душ, а збільшення досягає 26·1%. Звертає на себе увагу те, що пересічно на одну кооперативу припадало членів у 1925 р. — 166, а в 1926 р. — 139. Зменшення пересічного числа членів одної кооперативи треба пояснити тим, що відкрито і принято до Союзу значне число кооператив з малим поки-що числом членів.

Наша кооперація працює й поширюється серед селянської рільничої людности, обслуговує її потреби й черпає свої сили безпосередньо із землі. 83·5% членів припадає на рільників, 2·6% на ремісників, 6·6% на урядовців і 5·6% на інші. Отже проводирі, орґанізатори й працьовники кооперації свої здібности й працю присвячують селянству, щоби піднести його економічно, унезалежнити його від економічного визискування чужинців і причинитися до підвищення освіти та культури.

Дуже відрадним явищем в розвою наших кооператив, бідних на грошеві засоби, є зріст запасних (резервових) фондів, що забезпечують розвиток і фінансову силу кооперації. Сума запасних фондів в кооперативах першого ступня, що надіслали справоздання, досягла в 1925 р. 1,032.272 зл., а в 1926 р. 1,759.284 зл., а загальна сума власних фондів (запасних і уділових) – виносить в 1926 році 3.146.936 зл. проти 2,040.130 зл. в 1925 році. Чужі фонди (готівкою й товарами) виносять 5,611.342 зл., т. є. 178% власних фондів.

Сума річного торгу кооператив 1. ступня в 1925 р. досягла 15,328.266 зл., а в 1926 р. — 29,391.591 зл., при чім у господарсько-споживчій кооперації продано в 1926 році: кооперативам на 9·3%, членам кооператив на 38·8% і не членам на 51·9%, а загальна сума торгу кооператив всіх трьох ступнів, (крім кредитових) виносить в 1926 році 48,744.094 зл. Зиск брутто виносить 12·85% до суми торгу в кооперативах першого ступня, а чистий зиск — 2·30%. В нашій кооперації є занятих 2160 платних служачих, які на кооперативному ґрунті творять великі матеріяльні й нематеріяльні національні цінности.

З порівнання числа кооператив 1924, 1925 і 1926 років і росту їх оборотів, можна прийти до висновку, що кооперація наша при деяких її хибах і бюрократичности розвивається темпом, відповідаючим нашим економічним і національним інтересам. З огляду на безмірно тяжкий наш економічний, освітний і національний стан ріст кооперації є світлим проміннєм, який віщує нам економічне відродженнє і тісно злучене з ним відродження на инших ділянках нашого національного життя.

Оскільки господарська, молочарська й мійська споживча кооперація розвивається й подає надії на кращу будуччину, о стільки кредитова кооперація викликає великі й оправдані сумніви що до її розвитку. Бо от в 1924 р. припадало членів на одну кред. кооперативу 183, в 1925 році 113, а в 1926 р. 105. Отже брак грошевих засобів змушує кредитові кооперативи частинно до припинення своєї діяльности й частинного переходу до польських ревізійних союзів, за помочею котрих лекше одержувати потрібні грошеві кредити. Не зважаючи на те, що власні фонди кредитових кооператив виносили в 1925 р. 8951 зл. в 1926 р. 12.382 зл. пересічно на одну кооперативу, себ то вони трохи зміцнились фінансово, але абсолютна сума запасних фондів і уділів 86 кооператив, що надіслали справоздання, ледве досягає 1,064.911 зл., а вкладка — 1,823.766 зл.

При величезних потребах наших сел, знищених війною й елєментарними катастрофами, вище зазначені суми оборотних капіталів є краплею в морі потреб. Нам потрібні не 2,900.000 зл. для наших кредитових кооператив, а сотні міліонів злотих, які причинилисяби до підвищення продукційности сільського господарства, до піднесення його на вищі щаблі рентовности, до упромисловлення господарств.

Держава, що з кожним роком підвищує податки й вимагає виконання ріжних державних обовязків, мусить подбати про саме джерело податків, себ-то про наше сільське господарство, яке без кредиту й звязаних з ним поліпшень крок за кроком виснажується й руйнується.

БУДУЙМОСЯ!

Наша освітна, економічна і політична орґанізація на селі доти не набере повного розгону до розвою, як довго в кождім нашім селі не буде власного дому, який служивби виключно орґанізаційним цілям. Найкраще це бачимо на тих селах, які вже мають такі доми. Отже де є „Народний дім", чи „Дім Просвіти", там є відповідна саля і на читальню і на кооперативний склеп, там є театральна саля для аматорських вистав, для вправ „Сокола" чи „Луга". Там і забавляється молодіж у своїй хаті. Взагалі в такім домі концентрується ціле життє освітне, економічне і товариське.

Та таких сіл, які малиб висше згадані доми, є дуже мало. Загал наших сіл таких домів не має і тому там нема ніякої орґанізації. Бо Читальня міститься звичайно в комірнім „з ласки", в маленькій кімнатці. Кількох людий зійдеться — і вже хата повна! Деж тут місце для молодіжи, яка будь-щобудь потребує також для себе кутика? Так само і кооператива не може розвиватись, бо не має відповідного приміщення. А про аматорські вистави, проби хору, вправи ґімнастичні, молодечі забави – і говорити нема що. На це конче треба мати більшу салю.

По таких селах центром життя, особливо товариського є коршма. Вечерами, а в неділі і свята то через цілий день, переповнена вона людьми. Кождий пхається туди, чи щоб щось нового почути, чи забавитись. І іде забава при келішках і склянках, молодіж наслідує старших. Пють одні — пють і другі. А наслідки? Звісні з ґазет. Тут, в тій коршмі джерело зіпсуття, тут доходить до сварок, що густо часто переміняються в кріваві бійки. Тут також джерело всяких процесів, на яке тепер наші села видають десятки міліонів.

Думаємо, що не треба довше переконувати наших людий про користи, які для орґанізаційного життя мають власні доми громадянських установ. Тому то кожде село повинно можливо в найкоротшім часі постаратись о такий „Народний Дім", що ставби захистом громадських установ, осередком культурного, економічного і товариського життя.

Як дійти до такого „Народного Дому"? Годі тут дати рецепту на це. Це залежить від хисту орґанізатора. Деякі села дістали або дістають грошеву допомогу від своїх односельчан в Америці. Отже вони лекшою дорогою доходять до цілі. Але коли якесь село не може числити на американську допомогу, то мусить власними силами збудувати собі „Народний Дім". І тут треба пристосувати засаду: громада по нитці і буде одна сорочка. Треба переконати людий, що в їх інтересі лежить зложити потрібний гріш на матеріял, та дати роботу так, як дається на так званий „шальварок". Де фонди є більші, там очевидно збудувати відповідно великий дім мурований, де фонди менші — там деревляний. А як матеріял є — там збірно братись до будови, при якій кождий громадянин повинен роботою помогти — і господар і господиня і парубок і дівка. Ті, що мають коні, довезуть все, що потрібне — ті що їх не мають, працею рук свій обовязок сповнять. Очевидно, богатші повинні і більші жертви понести для добра громади. Коли зеднається до цего діла людий — треба зробити плян і вже наперід повідомити дотичних, коли вони мають свій обовязок сповнити при будові.

Зрештою в той спосіб деякі села вже побудовали собі доми. Мають вони практику. Тому добре булоб, щоб наші селяни в своїх дописях представили, як вони найлекшим способом дійшли до власного дому. Тими дописями повчать инші села, як найлекше збудувати собі „Народний Дім".

Деякі села вже приступили до будови своїх „Народних Домів". Це страшно занепокоїло наших „приятелів". От вшехпольська ґазета „Слово Польське" бє в дзвін на трівогу, що в тернопільськім повіті будується рівночасно в пятьох селах „Народні Доми", а в селі Прошова вже мають посвячувати „Народний Дім"! Чогож „Слово Польске" так лякається? Лякається сильного орґанізаційного руху серед селянства, бо „Народні Доми" є осередком цего руху.

Отсе є для нас вказівкою, чого бояться наші „приятелі". Тому по наших селах нехай лунає голосний клич „Будуймося!" Будуймо отже в кождім селі „Народний Дім"! І ми биймо в дзвін на трівогу там, де ще громада не має свого „Народного Дому", бо ця громада темна, не зорґанізована і ніякої ролі не відграє в нашім культурно-економічнім руху.

„Також християни".

В хвилі, коли в Православній Церкві довершується важна своїми наслідками консолідація, в нашій Гр. кат. Церкві такий розґардіяш, якого вона ще не переживала. Жерело того розґардіяшу звісне. Але львину часть цеї анархії викликує знаний нашим читачам ігумен. Він то розпалює огнища розґардіяшу, його анархістична натура всюди ширить тільки руїну. Уроївши собі, що Церква — то він, кидає громи на всіх, що не хотять піддатися його команді. Тому для него всі львівські священики є безбожниками і анархістами і тими епітетами воює у своїм орґані до схочу. Слушно священичий журнал „Нива" назвав цей ігуменський орґан „вуличним орґаном". І дійсно в вуличний спосіб напав цей ігуменський орґан на найвищу наукову інституцію Гр. кат. Церкви — Богословський факультет. А треба знати, що ігумен близько стоїть того факультету, міг перед збором професорів висловити свою відмінну думку. Але це не його метода. Знаючи, що там засідають визначні богословські інтеллєкти, яких він ненавидить саме за їх інтеллєкт, — він волів зза плота кидати болотом. Він то викликав звісну ґазетну поле міку в осени і в зимі. Дійшло до того, що найвищі духовні чинники зажадали від него, щоб спинив свою руїнницьку роботу (Нива ч. 4 — 5, ст. 168). Він обіцяв. Але чи може анархіста щось вязати? В кілька тижнів опісля цей орґан знову розпочав те саме проти волі і бажання найвищого у нас духовного достойника. Що більше! Маючи плечі деінде, він розпочав кампанію навіть проти голови Гр. кат. Церкви.

Ці напади стали такі діявольські, що загальні збори духовенства у Львові напятнувати його мусіли. Але що значить цей голос загалу духовенства для того, що навіть супроти найвищого достойника Церкви бунтується. Врешті у Львівських „Архіепархіяльних Відомостях" ч. III появився до ч. 126/Орд. такий розпорядок.

„З огляду на се, що добро св. Церкви і нашої суспільности вимагає злуки усіх сил проти пропаґанди ворогів св. віри, а публіцистична дискусія про візантинізм і латинізацію, або про обрядовість і западність розбиває ті сили і тим самим вже шкодить католицькій справі, як також й на те, що ті, котрі беруть участь в тій дискусії, поступають нераз проти християнської любови ближнього і в розгарі боротьби допускаються промахів проти католицької доктрини і духа св. Католицької Церкви, не розріжняючи достаточно Вселенської Церкви і її части — Західної Церкви та неправдиво представляють наміри Кат. Церкви відносно восточних, Митрополичий Ординаріят взиває редакції католицьких часописів, що виходять на території Львівської Архіепархії, священиків і вірних, замешкалих на тій території, запестали всяку дискусію на цю тему". Від гр. кат. Митр. Ординаріяту у Львові 23. червня 1928 † Андрей Митрополит.

Кождому галицькому читачеви, обізнаному з відносинами, не тяжко догадатись що цей розпорядок Митр. Ординаріяту є вимірений проти анархістичного „архікатолицького" орґану ігумена — того орґану, якому прилюдно треба давати лекцію християнської любови ближнього і вказувати промахи проти католицької доктрини, — орґану, який не вміє розріжняти Вселенської Церкви від її части — Західної Церкви і тд.

Хтось, що не знає ігуменської анархістичної вдачі, думавби, що він по такій лекції присяде. Але де там! Мабуть ігумен довідавшись, що розпорядок, вимірений проти його орґану, має появитися у Львові, скоро натягнув лякери і чмихнув в столицю сусідної дієцезії. А що він має там перший голос, то рівночасно з Митрополичим розпорядком в урядовім орґані цеї дієцезії появляється розпорядок, що його кождий мусить уважати демонстрацією проти розпорядку Митрополита. А саме, про ігуменський орґан, скартаний Митрополичим розпорядком, пишеться в дієцезальнім орґані так:

„В особливший спосіб поручаю Всч. ОО. як передовий часопис католицької думки. Сей часопис належить горячо поручати нашим освіченим кругам. Якраз проти (него) звернулися напади ліберальної і радикальної преси за єї ясне і отверте становиско в обороні Авторитету Церкви і католицького світогляду".

До ліберальної і радикальної преси тут зачислено мабуть і львівські Архіепархіяльні Відомости, та священичий журнал „Нива", бо його не поміщено навіть в списі католицької преси. (!!) Добре ігумен квалфікує пресу!

І не дивуймось тому, що діється у нас на Лемківщині. До цего дійшло аж тоді, коли ігумен розвинув свою анархістичну діяльність. Це реакція проти поганського світогляду. Бо другий ігумен тоді, коли православні до нашої церкви горнулись і сотки їх зза сокальського кордону прибували до наших церков — не соромився на проповіди таке говорити: „Мені прикро, що мушу це голосити, але во імя Бога, во імя католицької церкви, хочби навіть був і рідний батько, на коли він православний, треба від нього відректися."

Цей поганський, нехристіянський світогляд викликує обурення і реакцію та рівночасно творить квестію „православну" в Галичині. Отже ігуменська політика церковна прислужилась в великій мірі до того, що дієсья тепер на Лемківщині.

В Перемищині квестії православної нема. Але і тут ця політика підкладає пожар. По війні опинилось поважне число православних еміґрантів в Перемищині. Ходили вони до наших церков, тут і діти хрестили. Наші ігуменські церковні політики не хотіли дітий еміґрантів хрестити на обряд гр. католицький, домагаючись, щоб православні родичі переходили на цей обряд. Звісна також справа православного ученика II кл. ґімн., що ходив на католицьку релігію в ґімназії, був клясифікований з релігії, сповідався правильно разом з гр. кат. молодіжею, а на смертній постелі приняв також Найсв. Тайни від гр. кат. священика. І цій дитині відмовлено гр. кат. похорону! Щож мали робити тепер православні еміґранти? Річ очевидна — орґанізувати свою церков. І це сталось. Зачали уладжувати православні богослуження в рокові свята! Стали також звертатись до тутейших укр. інституцій о відступлення салі. Знов крик ігу-

менських політиків і звісна афера з православним богослуженнєм в салі Інститута, відкликання священиків з Щадниці і тд. і тд.

Побиті опінією Богословського гр. кат. факультету зачали ширити ріжні сплетні на своє оправдання, а один півголовок у своїй брошурі, що появилась у Львові в жидівській друкарні під патронатом і співредакцією ігумена, написав, що православні в часі богослуження побились хрестами... Загуділо між правосл. еміґрантами, відбулись збори. Хотіли скаржити перед суд, того півголовка. Але на пресовий процес у Львові треба великої суми гроший — а на це убогих еміґрантів не стати. І нелюдяна, подла, нехристіянська брехня лишилась непокарана.

Відносини заострились, а Владика Діонізій, зглядно його дорадники використовують це. В маю оден ученик гр. кат. перемиської ґімназії поповнив самовбійство. Не одержав від гр. кат. церкви похорону, як це велить припис. Батько удався телеґрафічно і телефонічно до Митр. Діонізія, а цей дозволив на похорон в обряді православнім. Не знаємо приписів православної церкви, але нам здається, що в тім випадку Митр. Діонізій дав дозвіл для пропаґанди. Стверджуємо, що православні еміґранти на це не мали впливу Зараз по похороні появляється в ігуменськім орґані денунціяція, що православні з большевиками уладили похорон. Цю подлу брехню варшавська аґенція католицька підбила своїм сосом і наробила крику, що в Перемишлі є православні большевики... Очевидно уряд розпочав слідство. І треба було протоколів і зізнань гр. кат. свідків, щоб спинити слідство. Ціла справа представлена в „Воскр. Чтенію“ ч. 30.

Та на тім не конець. Але про це ще не пишемо, бо сподіємось, що справа може дасться полагодити.

Отсе наслідки політики „також християн“ з ігуменом на чолі. Як вони не заперестануть діявольської роботи — будьмо певні, що і в Перемищині повстане „квестія православна“, викликана тупоумними фанатиками, що боряться з православними неетичними, нехристіянськими методами.

Сільські фестини.

На селі, хвала Богу, вже трохи по жнивах. На полі менше праці і ще кілька тижнів, а настане спокій по господарствах. Зачнеться рух по Читальнях, Аматорських гуртках, Соколах, Лугах і всіх орґанізаціях — бо через літо люди мало мали часу тай вся діяльність установ майже притихла.

Серпень є тим місяцем, що починає у нас на селі орґанізаційну працю. Виділи Читалень, Соколів і Лугів задумують використати ще літо і погоду і в тій цили майже кожде село старається улаштувати під голим небом фестин. В одному повіті у ту саму неділю припадає нараз кілька фестинів — і молодь нераз просто в клопоті — куди йти: там і там і там — всюди фестин.

Говорити про те, що таке фестин — це зайве. Це хиба кождому відоме. Також зайвим є говорити про те, що фестин і то добре зорґанізований, може принести великий дохід. Часто чується про те, що фестин приніс 500—800 зол. доходу. Але частійше чується про те, що мовляв, фестин не вдався. Чому?

У нас утерлося в звичаю, що фестин — це забава Отже головна річ у ньому: музика та буфет. Ота музика і буфет та придбання їх найбільше клопоту справляють орґанізаторам — а як їх мається — значиться фестин повинен вдатися.

Та тут саме орґанізатори є в блуці. Танці, забава, їда і напитки найшвидше навкучуються. Піде наш чоловік на один фестин, на другий і третий, побачить, що вони нічим не ріжняться — ну і чого він піде на четвертий? Не кождий може танцювати, а випити склянку пива і закусити — на цеж не треба аж фестину.

І от на цьому місці хотівби я на основі досвіду подати декілька уваг, відносно фестинів.

Фестин само собою повинен бути веселий. Ніхтож не робить фестину на спогад прикрої події чи померших, але на те, щоб люди відітхнули на ньому, відсвіжилася трохи. Та при тім повинні памятати орґанізатори, що фестин в першу чергу повинен мати виховуючий характер, повинен людям дати щось не тільки на втіху тілу, але й душі.

Тимто фестин все повинен лучитися з вправами Соколів чи Луговиків. Коли є в своєму селі вони, то це річ не тяжка — коли-ж нема, то треба попросити їх з сусідної місцевости, а я певний, що такому запрошенню до виступу не відмовить ніякий Сокіл чи Луг.

Отсе булоб найважнійше. Показати і своїм і чужим гостям розвій орґанізації, показати, що вона не спить, але працює і виховує. Богато людий, що ставляться коли не ворожо то байдуже до орґанізацій молоді, побачивши вправи та попис, будуть змушені признати їм вартість і значінне.

Далі на фестині треба узглядити пісню. Ту нашу чарівну пісню, що пориває чужинців. Це теж не тяжко, коли в селі хлопці співають вечерами, а тим-більше коли в селі є хор.

З засади повинен фестин розпочатися привитаннєм гостий та вказанням на ціль фестину чи орґанізації, що його уладжує. Це може зробити кождий, а тим більше інтеліґент. Після промови повинен бути відіграний гимн — а той вже надасть святу відповідного характеру.

В точки фестину треба вплести народні забави і танки. Усі повинні бачити, що ми можемо без „пташка“, тустепів та „оберків“ обійтися.

Окрім цього на фестині повинна відбутися збірка на якусь ціль, тепер особливо на „Рідну Школу“ — а належить її тоді уладити, коли гості вже розбавлені.

Де в селі є аматорський гурток, там повинен він відограти якусь коротеньку штучку на воздусі — деж цього нема, там просто треба зробити маленьку сценку (її треба завжди робити як найвище, щоб усі бачили і не пхалися) і на цій сценці сказати пару монольоґів чи сміховинок. Думаю, що в кождому селі до такої річи людина найдеться.

Дуже гарно виглядають на фестині змагання. Отже в бігу, в киненню булавкою (коли є площа) та в дужанню. Біг і кидання повинні робити діти чи підростки, дужання — парубки.

На фестині можна узглянити також забави дітий, особливож там, де є Сокільський чи Луговий доріст. Звичайно такі забави та вправи діточі лишають найбільше враження у гостей і тому на них треба звернути зокрема увагу.

Вечером можна зробита „коломийку“ при вогнищі колесом, звичайно так, щоб було безпечно і при невеличкому вогневи. Такий танець лишає незабутне враження.

Колиж до того всього додамо ще ворожку, стовп щастя, фантову льотерію, почту і танці — то певне, що цілий фестин враз з музикою і буфетом творитиме якесь свято веселости і молодости. Певне, що з такого фестину гості будуть задоволені, коли ще буде порядок, удержаний членами тої установи, що уладжує його. Треба все памятати, що фестин є для гостий, а не для членів орґанізації — і тоді то вони винесуть миле враження духового підйому і не будуть нарікати ні на орґанізаторів, ні на сам фестин.

А орґанізаторам такий фестин принесе ще щось більше — бо правдиве вдоволення з виконаного завдання ну і... кількасот золотих.

Інструктор Сокола.

Памятайте про надзвичайний даток на „Рідну Школу“!

Дописи.

З Гуцульщини. (Лист Гуцулів до своїх послів) В 1914 році настягали жиди, що торгують деревом, вздовж берега Черемоша около 30.000 кобвків, щоб опісля дарабами спроваджувати єго дальше. Вибухла війна. Жиди повтікали, а дерево на купах, над Черемошем, лишилось і пріло. В часі війни не було в Черемоши більшої повіни, щоб вода могла то дерево забрати. Мабуть 1923 р. зачали власники дерева, стягненого в 1914 р. над Черемош, між собою торгуватись, хто має очистити беріг від того зіпрілого вже дерева. Торгувались, а купи зіпрілого дерева стояли. Дотичні місцеві власти благорозумно мовчали. Гуцули, Гуцули мучені карними експедиціями, боялись висловити свої побоювання, що на випадок більшої повіни, ті купи гниляків спровадять на них катастрофу. Дня 30 серпня 1927 р. прийшла велика повінь. Гниляки і стягненітого року свіжі ковбки сплили на воді, наперли на всі клявзи і гати в Черемоши і провали їх. Вода, здержувана в клявзах, розлилась і подвоїла повінь, Небуло будинку ані дерева, щоб могло опертись шаленій силі стрілою несених ковбків. Тисячі морґів гуцульських городів, і левад повінь знищила глубокими ровами і присипала камінням. Тодішний староста Пайончковський станув в обороні понищених повінею Гуцулів свого повіту і виступив був в їх імени до торговців деревом з домаганнєм відшкодовання. Між тими торговцями зчинився крик. Поїхали до Варшави. Старосту Пайончковського перенесено до Стрия. Нарешті зачала одна комісія за другою виїзджати над Черемош. Гуцули потішались, що комісія оцінює їх шкоди, заподіяні повінею, та в кінци довідались, що вона лише приглядаєсь, як уреґулювати Черемош. По комісіях завжди обіцювано, що дика сплавачка буде вже заборонена, що в цили вивозу дерева знад Черемоша побудуєсь вузкоторову залізницю, та се були лише обіцянки. Дика сплавачка курсує далі. Береги Черемоша ніяк не забезпечені, бо гати, що були, позривані повінею. Троха більша вода в Черемоши розливаєсь широкими загонами по гуцульських полях. Про відшкодовання вже і не згадують Гуцули. Староста Пайончковський був виєднав для своїх пошкодованих повінею тимчасову одноразову запомогу в грошах і сам в кождій громаді роздав. Він занявсь був також направою понищених доріг; та по его відїзді лишились недокінчені. В натуралієх зібрав був тільки, що мав що розділювати кождого місяця, аж до сегорічних жнив. По виборах до сойму сего року дали два рази дотепер потроха якоїсь муки, та лише тим, що голосували на „єдинку“. — В косівськім повіті поліція не позволяє Гуцулам в латинські свята робити на полі. В Розтоках в другий день „Зелених свят“ в день „Божого Тіла“ і „Петра і Павла“ сего року уганяв старший постерунковий, Михайло Лозинський по полі і наганяв від роботи. Під Сокільським в одно спадають з верха скали брили каміння на дорогу. Гуцули переходять тут зі страхом Божим і також ніхто тим не журиться. — Вже другий рік приїзджає до нас з весною по кілька інжінерів, тай до пізної осени будують від границі Румунії вежі в цили поміру і закопують стовпи граничні. Ті стовпи з старої спіжи. Чим троха ударити і розсипаються. З того видко, що границя на довго не визначуєсь. Будоване тих веж і закопуванє стовпів граничних, коштує великі суми а користи жадної — а доріг нема. — Пропадаємо цілком Панове Посли! — Гуцули косівського повіту.

Дубно, пов. Ланцут. Наше село мимо цего, що висунене найдальше на захід, задержало свою рідну, українську мову і обряд. Війна спинила всякий просвітянський і орґанізаційний рух. Аж по війні відновлено в нас чит. „Просвіти“; в 1924 р. засновано хор і аматорський кружок, який що року дає кілька театральних вистав, а цего року на весні відіграв оперу „Запорожець за Дунаєм“ 2 рази в Дубні, раз в Лежайську а раз в Синяві. Душею просвітного руху є в першій мірі молодий інтеліґент п. Михайло Ткачик. Читальняне життя опираєсь тільки на нім (є головою чит. і скарбником), в основанім ним „Соколі“ нема ані одного відчиту ані одних вправ без его праці, в аматорськім кружку нема ані одної вистави без його проводу. Словом надуживає своїх сил для добра села, для добра загального. А що йому село дає? Нічо! По заложенню у нас кооперативи спож. зголосився він на склепара, але прийнято 12-літного хлопця з укінченою 2 кл. нар. школи, нездібного до цего фаху, який за пів року ведення на спілку з другим склепарем спричинив манко на 920 зол. Вину треба приписати дирекції кооперативи, яка замісць прийняти здібну на це становище людину, приняла дитину. Наш начальник громади, хотяй є членом Читальні, тримає секретарем першого ворога чит. і всего що українське і платить єму гарний гріш. Пане начальнику пригадайте вибори до сойму! Хто роздавав картки одинки а виривав з рук инчі картки в виборчім льокалю? Хто підписав рекурс проти нововибраної ради громадської, до якої війшли майже всі члени чит. а з ними і Ви, як не Ваш писар? Чесні і корисні люди, як п. Ткачик, не мають місця ані в кооперативі ані в уряді громадськім, мусять ради хліба опускати рідне село і іти між чужих людий. Ось і заплата за кілька-літну працю. А хтож заступить п. Ткачика? Читальня зістане пусткою, кружок амат. завмре, „Сокіл“ осиротіє, все село посумніє. Громадяне села Дубна! Чи не стидно вам буде позбуть людини, якої завидує вам околиця? Другим разом напишу про вибори гром. хруніяду виборчу в червни с. р. і про уряд громадський старий і тимчасовий. —

Просвітянин.

Балинці, пов. Коломия. Виділ читальні „Просвіти“ в Балинцях простує допись в ч. 30 „Укр. Гол.“, бо вона не відповідає правді. І так місцева корчма збудована не грошем молодіжи і громадян, бо молодіж не запивається і не сидить в корчмі. Корчму жид виставив за гроші від родини з Америки. Що-до голови читальні „Просвіти“ і аматорського кружка, то сі люди не є пияками ані картограями, тільки запрацьованими людьми, котрі не мало доложили праці для добра Читальні, бо від 10 літ працюють без перестанку тут. Голова Читальні є майже першим аматором на цілім Покуттю — другого такого в нашій місцевости не найдеться. Свої обовязки виконував точно і солідарно. В маю рішив виділ приступити до сипання могили Т. Шевченка і поставлення памятника. Тому виділ відбував 2—3 разів засідання тижнево, а голова точно являвся, і лиш раз оден засідання відбулось без голови. Не є він пияком, тільки з нагоди свята д. 16. мая, в день знесення панщини був у Сруля зі своїми знакомими та фаміліянтами і підпився. Не відповідає правді, що голова кулачкувався з жидівкою. Жінки голови Читальні і кружка амат. не ходять за мужами з розпукою, але цілком спокійно жиють зі своїми мужами. А що-до збірки для укр. інвалідів, то голова не зарядив її, бо управа інвалідів не прислала лісти ані жадного припоручення на збірку. Тому не міг голова заряджувати збірок, бо зібрані гроші підлягалиб поліційній конфіскаті. (Підписи).

Берлін (Німеччина). Дня 28. липня в Православній Катедралі в Берліні, на Фербелінерпляц, заходами і ініціятивою Товариства українських студентів-техніків „Дніпро“ відправлено було урочисту панахиду по пятьох гірних інжінерах з Донецького промислового району на Великій Україні, замордованих комуністичною владою в Москві після ославленої в світовій пресі судової росправи. Імена замордованих большевицьким правительством непо-

---

А. ХУТОРЯН.

ПАВІЯН*).

З підручника зоолоґії:

— „Морда довга, схожа на собачу, товста, бо дуже розвинені кістки горішньої шелепи; ікла дуже розвинені; хвіст короткий. Загалом вигляд звірячий. Характер, особливо в самців, надзвичайно лихий, лукавий, запальний, пристрасний, нестримний. Самці як оповідають тубільці та мандрівники, часто кидаються на жінок. Їдять коріння, бараболю, дрібні тварини. Иноді жеруть і більші тварини, наприклад, кури“...

Це опис найогиднійшої з малп — павіяна. Стислий, як і повинно бути в елементарному підручнику зоолоґії, але досить промовистий. Належне уявлення про павіяна він дає. Оскільки павіяни в нас на Україні ніби-то й не водяться (підручник із зоолоґії катеґорично запевняє: „справжні павіяни водяться в Африці й Арабії“) то досить знати про павіяна те, що говориться в підручнику.

Але...

Автор підручника зоолоґії, безперечно, помилився де в чому. Поперше, він не передбачив того, що крім павіянів із собачою мордою, є ще павіяни з лицем начеб-то справжньої людини. І зовсім без хвоста. Решта ознак майже цілком збігається. Надто ознаки характеру: лихі, лукаві, запальні, пристрасні. На жінок теж кидаються. Їдять так само: коріння (скажімо, хрін, як приправу до поросяти), бараболю, кури. Особливо кури, що їх приносять, як презент чи як засіб, щоб добратися до павіянового серця, різні прохачі.

Отже натуралісти чомусь зовсім обминули цей вид павіянів, а за ними звісно, і автор популярного підручника зоолоґії. По-їхньому виходить, що павіяни є тільки в Африці й в Арабії. Нічого подібного! І в нас є павіяни.

Що Африка! Африка — далеко. Павіяни, які живуть там, нам шкоди не завдають. Гірше стоїть справа з павіанами, що живуть у нас. Дарма, що в них морда не собача й хвоста нема. Це, може, навіть на гірше. Бо коли-б у наших павіянів були такі ознаки, як собача, морда й хоч-би найкоротший хвіст, їх-би легше помічали. І садовили-б за ґрати своєчасно, а не після того, як павіян достатньо виявить свій характер, наробивши чималої шкоди людям.

В інтересах науки виправімо помилку вчених натуралістів-дослідників і опишімо тут одного яскравого представника наших свійських павіянів.

Він — солідний дядько, поважний. Пудів сім із гаком важить. Морда, коли трохи й скидається на собачу, то хіба тільки на бульдоґову, або мопсову. Ікла нормального розміру як у людини. Міхурів за щоками нема, зате є кешені коло штанів, піджака й пальта, які з успіхом змінюють ті міхурі. Мабуть, він нічим не відрізняв-сяб від звичайно людини, як-би не отсі риси, що властиві характерові павіяна. Навіть звуть його Конон Антонович Пантелеймонов. Посаду теж він займає таку, яку личить займати тільки людині: завідувач виробництва Токарівської порцелярні на Волині.

Порцеляна — виріб тендітний. Який-небудь ізолятор чи там чашка досконаліща й краща вийде з-під тонких жіночих пальців. І через те працюють на порцелярні переважно жінки. Щось із чотирста душ жінок налічується там. Це павіянові, який (дивись підручник зоолоґії) має пристрасну й нестримну вдачу, — як рибі вода. Є на кого кидатись!

Навколо Токарівки земля піскувата. Родить кепсько. До завідувача виробництва Токарівської порцелярні Конона Антоновича Пантелеймонова вдаються селяни, прохаючи роботи. Ідуть до нього, звісно, з куркою чи гускою („павіяни жеруть і більші тварини, переважно кури“):

— Чи не можна-б, бува, підробити? Злидні, знаєте, обсіли... Зробіть таку ласку! — кланялися жінки й дівчата Кононові Антоновичу.

Конон Антонович зиркав на прохачку. Залежно від зовнішнього вигляду тієї, очі його враз ставали суворими або масними. Некрасива жінка проситься — Конон Антонович кидав на неї суворий погляд і безапеляційно буркав:

— Нема роботи. Кажу-ж тобі, що нема!

До гарної жінки тактика не та. Конон Антонович масними очима вдивлявся в прохачку, наближався до неї, ковтав слину й шепотів („характер у павіяна пристрасний“):

— Можна, серденько, можна... Можу тобі дати роботу, тільки...

Конон Антонович закінчував не словами, а руками („характер у павіяна нестримний“). Він ліз за пазуху й далі. І, звісно, коли від прохачки не було опору, то вона мала потім роботу.

Конон Антонович іде до порцелярні. Зачувши його кроки жінки за всяку ціну намагаються не потрапити йому під руку десь на одиниці, бо... („павіяни, як оповідають тубільці і мандрівники кидаються на жінок“). Та на Конона Антоновича не дуже впливає те, що жінки в гурті. „Павіян кидається на жінок“ і, коли чогось иншого в гурті не зробить, то принаймні багатьох пощіпає так, що їм доводиться потім звертатися до лікаря. Наодинці буває гірше. Хіба що на розпачливий крик жертви Конона Антоновича збіжаться робітниці, і нещасна жінка, витираючи з обличчя слину від поцілунків („характер у павіяна пристрасний“), хутко втікає...

Зате, коли робітниця потрапить до „конторки“ (канцелярії) Конона Антоновича... А потрапляти доводиться. Конон Антонович знає способи, як заманити робітницю до „конторки“. Скажімо, скорочення. Або переведення на важку роботу, яка не посилі робітниці. Ну, звісно: це приведе робітницю до конторки!

Деякі робітниці уже й знали, як до конторки йти. Йшли сміливо, ще й хороше плаття надягали. А деякі тремтіли на саму думку, що їм віч у віч прийдеться зустріти з Кононом Антоновичем. Але йшли.

А в „конторці“ вже чекає Конон Антонович. Жертва несміливо відчиняє двері й заходить до „конторки“. Очі в Конона Антоновича маснію ть. Він ковтає слину й солодко промовляє:

— Чого вам, серденько?

— Сили в мене немає... Чи не можна-б на легшу роботу? Ось і посвідка лікаря.

— Можна, серденько, можна. Чому-б і ні? Можна, але...

І Конон Антонович поволеньки підходив до дверей, повертав ключа і... (Павіян, як оповідають тубільці і мандрівники, кидається на жінок“).

— Лягай ось тут зі мною. Тоді переведу.

Всяко бувало. Бувало, що й лягали. Перспектива залишитися без заробітку — не радісна... Бувало, що робітниця починала кричати. Тоді перед Кононом Антоновичем повставала перспектива скандалу. А що, як почують з „конторки“ зойки робітниці? Це обертало пристрасть на злість („характер у павіяна злий“). Тоді Конон Антонович відмикав двері й виштовхував із конторки непокірну робітницю. Робітниця йшла, витираючи сльози, ставала до важкої роботи. І мовчала про пригоди за зачиненими дверима в „конторці“. Бо боялась. Не мовчатимеш — то, може, й гірше буде. Залишитись без заробітку — перспектива, що й казати не весела.

От вам і „павіяни водяться в Африці й Арабії“. Натуралісти забули про Токарівську порцелярню.

Три роки Конон Антонович безтурботно „кидавсь на жінок“. І тільки оце тепер, коли робітницям зовсім урвався терпець і вони звернулися до секретарія Токарівського партосередку, той подбав про докладне вивчення павіяна з порцелярні, на імя Конона. Конона Антоновича після вивчення напевне посадять за ґрати. Добре було-б на ґратах, за якими сидітиме Конон Антонович, про всякий випадок почепити табличку з написом:

— Обережно. Особливо жінкам. Кидається!

---

*) Як большевики захопили владу на Україні, всі уряди обсадили большевицькою голотою — жидками і москалями, густо-часто злочинцями. Аби тільки большевик, от тобі і уряд. Ця голота надоїла тепер вже і українським большевикам і вони гостро виступають проти тої сарани, яка облягла уряди, заводи (фабрики) і тд. на Україні. Такий большевицький директор заводу представлений і оповіданню „Павіян“, яке передруковуємо з київської „Пролєтарської Правди“.

винних працьовників української промисловос и суть: Бояринів, Крижановський, Горлецький, Юсевич, Будний. — Служив панахиду православний епископ Ґерлінський Тихон в присутности Пана Гетьмана і великого числа української колонії, російських промислових кол, представників німецьких студентських, наукових, технічних орґанізацій, представників німецької, анґлійської і американської преси і інших. - Берлінський епископ Тихон підлягає перебуваючому на еміґрації Митрополитови Антонієви возведеному в стан Митрополіта Київського, Галицького і Всієї України, як віломо, по вибору Всеукраїнського Церковного Собору в Києві, в 1918 р. Перед панахидою Владика Тихон сказав коротке слово про те, що він буде молитися за убитих в Москві інжинерів і за визволення Русі від ярма безбожників і в цій нашій молитві, казав Владика, немає ніякої політичної демонстрації. Церква політікою не займається, але обовязком Церкви є казати правду прямо, навіт царям. Політікою було бя те, колиби навпаки — ми одмовилися від цеї молитви, бо ця відмова була-б противна совісти і почуванням нашим і булаб вроблена в угоду політиці". — Звернуло увагу присутних, що Владика уникав сказати слово „Україна", взиваючи історичного терміну Русь. Це характерне для привязанности православного духовенства до старовинних форм і термінів. Ширшому громадянству невідомий одначе той факт, що той самий Владика Тихон на бажання Пана Гетьмана старався о дозвіл Митрополита Антонія основати при його Катедралі українську парохію, з українською богослужебною мовою. На це сдержав дозвіл і благословення від Митрополіта, як і обіцяв з свого боку поміч в цім ділі. — Ще одно належить тут відзначити. Ця панахида по погибших працьовниках не політичних партій і не просвітних чи літературних гуртків, а української промисловости — є новою, характерною рисою в українстві. Не даремно ініціятором і орґанізатором цього акту було Товариство молодих техніків „Дніпро", в Управі котрого головує син Гетьмана — дипл.-інжінер Данило Скоропадський, членами два Галичани канд.-інжінери — Чужак і Ісаїв. В їх ініцятиві проявився вже державно теріторіяльний широкий підход до української громадської справи, замість одживаючого вузько-сектанського. Вшанували память людей, які ніде в українських товариствах, як „свідомі" Украінці не зареєстровані і які, одначе, з посвятою віддали своє життя за реальне діло, котре має рішаюче значіння для добробуту і значить для цілої будуччини нашої нації.

З Польщі і про Польщу

Через цілий минулий тиждень польські ґазети розписувались тільки про подорож летунів до Америки. Як ми писали в останньому числі, два польські летуни, Ідзиковський і Кубаля, вибрались на літаку французької фабрикації до Америки — і то зараз, коли що-йно прийшла вістка про смерть польського летуна Шаласа в Баґдаді. Але коли Ідзиковський і Кубаля прилетіли над море, машина літака попсувалася і він впав в море. Обох летунів вирятував від смерти німецький корабель, а літак линвою притягнув до берега. Як польські ґазети довідались про лет обох польських летунів, повстав страшний рев в деяких польських ґазетах. Лишень деякі з ґазет поважно ставились до того лету. З них „Dzień Polski" так картає крикливі ґазети:

„Преса польська поділилась неначе на два табори, з котрих оден держиться такої тактики, що промовчує деякі факти, а инші факти роздуває. Другий табор (преси) з спортової і летунської події уладжує ярмаркове видовище, дує в труби побіди, робить прикрий гармідер без жадного поміркования Не уміють заховати поваги навіть супроти величі смерти, не уміють супроти траґічної смерти летуна Шаласа задержати відповідного спокою і поваги.

По невдачі доперва деякі ґазети спустили з тону, але за те свій гармідер перемінили в радість що летуни виказали велику відвагу. Та то правда, що оба летуни мають не-абияку відвагу, бо летіти над морем таким літаком, що має кепську машинерію, це велика відвага — тим більша, що німецькі летуни перестерігали перед аеропляном, який має таку дрантиву машинерію. Це пояснює нам також, чому Франція врешті згодилась, щоб польські летуни летіли. Як показується, Франція здержувала польських летунів не з заздрости, але тому, що боялись, що лет не вдасться і летуни згинуть. Але коли польські ґазети стали дорікати Франції, що вона з заздрости не хоче польських летунів пустити в подорож до Америки, тоді Франція сказала: На милування нема силування — летіть!... Що-йно коли Німці уратували польських летунів, деякі польські ґазети стали тверезо писати і орґан пілсудчиків „Prawda" в Лодзі так пише:

„Ми виступили проти того, щоб польські летуни летіли через Атлянтійський океан *на замовлення французької фабрики літаків.* Як довго Польща не має власного летунського промислу, як довго не має своїх фабрик летунських моторів, власних сил наукових і технічних (інжінерів) на ділянці летунства і техніки летунської, так довго не вільно Польщі марнувати енерґії і матеріяльних середників на те, щоб здобувати міжнародне першенство. Бо в летунстві першенство в 90 процентах *відносить завжди машина:* мотор і конструкція літака, а не летун. Летун при здобуванню рекордів (першенства) грає, що правда, геройську але траґічну ролю істоти, на якій робиться досвід, — отже грає ролю морської свинки, ляборaторійного кріликa. Його нерви, його здоровлє, його життя, його інтеліґенція ідуть на услуги фабриканта, котрий при їх помочі справджує ділання, силу і придатність своєї машини. Ми не маємо людий на вивіз (експорт), щоб відгравали такі ролі...

Отже дуже мудро пише ця ґазета — а саме: хто хоче слави за перелет моря, той мусить летіти на літаку, якого машина зроблена в його власнім краю, бо летунови припадає лиш десята часть слави, а решта т. є. 9 частий слави припадає на машинерію літака — отже на край, що збудував цей літак. А в тім польськім леті машина була француського походження. І видко що Французи кепські фабриканти літаків, бо ше не вдалось перелетіти літаком їм з Европи до Америки. Тільки німецький літак „Бремен" перелетів майже цілий океан, бо осів на острові Grenly Island близько канадійського берега. Видко, що таки до Німців мусять іти в науку навіть Французи — Польські ґазети повідомляють, що знов деякі польські летуни пруться в подорож до Америки, а навіть Ідзіковський і Кубаля сказали, що вони знову полетять. Га — вільному воля, а спасенному рай. Видко що наука польської ґазети „Prawda" пішла в ліс.

Що чувати в світі?

Союз Народів розпічне свою сесію вже за пару тижнів, в дні 3. вересня ц. р. Секретар Союзу вже установив навіть порядок нарад. Отже перш всього будуть переглядати працю Союзу за останний рік. Далі будуть обговорювати справу прийняття Еспанії до Союзу (вона з нього сама виступила свого часу, але тепер Німеччина, Франція і Анґлія домагаються, щоб знову вступила до Союзу). Найважнійшою буде нарада над розброєнням та забезпеченням мира. Те розброєнне помимо ухвал є дотепер на папері і сама Анґлія, що найбільше репетує за ним, піднесла видатки на армію в тім році о 20 міліонів фунтів штерл. (дотепер було 626 міліонів). Усі бояться війни і тому хочуть забезпечення мира — але рівночасно усі збояться на ввипередки від Америки до Чехословаччини. І от світ цікавий, що Союз в тій справі скаже. Важна буде також нарада в справі борби з алкоголем та невільництвом. Між иншими питанями, які до цього часу можуть ще нарости, Союз розглядатиме також справу непорозуміння Польщі з Литвою і вже навіть деякі польські часописи роблять собі надію, що Союз буде попирати інтереси Польщі.

Большевицька Рада народних комісарів (міністрів) видала 19. липня 1928 знаменний декрет, який забороняє всяке насильство (примус) при доставі збіжа. Отже не вільно урядникам забороняти селянам в селі продавати і купувати збіже, не вільно переводити ревізії в селянських коморах і шпихлірах, не вільно збіжа конфіскувати. Підвисшується ціну збіжа о 10 — 25 копійок за пуд (16 кґ). Цей самий декрет приказує міністрови внутрішної торговлі постаратися, щоб селянам забезпечити доставу фабричного краму т. є. цего всего, що наш селянин купує в місті для свого вжитку (в большевиків нема вільної торговлі і не можна собі купити щось по вподобі, але треба мати картку і з тою карткою іти до урядового склепу — так як це було у нас в часі війни з хлібом). Далі пишеться в тім декреті що ці всі „полекші" мають заохотити селян засівати як найбільше збіжа, щоби забезпечити державі доставу тільки збіжа, скільки вона потребує. — Так отже селяни поставили на своїм і большевики скапітулювали, видаючи декрет, яким забороняють обрабовувати селян зі збіжа. Але чи це що поможе? Більше як певне, що ні. Большевики підвисшили ціну збіжа від 10 25 копійок за пуд (залежить це від роду збіжа). Але ця підвижка смішна На ячменю ця підвижка не виносить і одної копійки на 1 кґ, а на пшениці не виносить і 2 копійки. А тимчасом всі фабричні вироби, яких селянин потребує, від сірників і нафти почавши, а на зелізі скінчивши, в двоє подорожіли. Тай кобито хоть міг чоловік собі вибрати і купити. А то ні! Треба ходити від Анни до Каяфи, кланятися і просити о картку. Дістанеш картку, ідеш до склепу, а тут кажуть, що такого краму нема, або такий є, якби на сміх. Нема ради, муситься брати, бо й такого не стане. Ба, але які гроші кажуть собі заплатити. За пуд збіжа і половини того не дістає, що давніще. Тому і цей декрет большевиків нічо не поможе їм. Цей декрет лишень скріпить селян в їхній боротьбі проти большевицького насильства. - Большевики заявили, що також бажають підписати американський проєкт проти зачіпної війни. Ця заява наробила клопоту Америці, бо вона дотепер не признала большевицької держави законною. Допустити большевиків до підписання договору—це те саме, що признати большевицький уряд законним. А не допустити також зле, бо тоді большевики будуть аґітувати так: От дивіть! Ми хотіли підписати договір проти війни, а буржуазні держави не хотять. Видко отже, що буржуї лиш про людське око підписують договір, яким зобовязуються не вести зачіпної війни. Так отже Америка з Анґлією надумуються, що їм робити. Забили їх цвяха в голову хитрі большевики.

Америка пляном Доса уреґулювала сплату воєнної німецької контрибуції. Вже три роки платить Німеччина понад півтора міліярда річно, а тепер річні рати підскакують на півтретя міліярда. Америка держить також в Берліні свого контрольора Паркера Ґільберта. Цей контрольор прийшов до переконання, що Німеччина не в силі платити такої суми що року (а має вона заплатити 132 міліярди!) Тому американський контрольор поїхав до Парижа, щоби переконати французьких міністрів, щоб вони згодились зменшити контрибуцію. Замісць 132 міліярдів марок, Німці заплатять 40 міліярдів в той спосіб, що перей муть на себе довг французький в Америці і Анґлії, а решту Франції виплатять. Але за те Франція має забрати своє військо з німецького краю над Реном. Американський контрольор отже переконує Францію, що „ліпший в жмени горобець, як на даху голубець". Тих 132 міліярдів ледви чи Німеччина заплатить, бо їх мусілиби сплачувати і правнуки теперішних Німців. А чи вони схочуть? От краще позбутись довгу в Америці і Анґлії і ще дістати на долоню понад 10 міліярдів. Тепер Франція думає, що їй робити. Можеби і на це згодилась, лиш болить її одно, що через те робиться діру в верзальськім договорі, котрого, то як всюди кричать Французи — не вільно дотор катись. А як раз зробиться діру — тоді пиши: пропало — чорт возьме цілий верзальський договір. Але хто знає, чи Франція таки не згодиться — тим більше, що і Америка і Анґлія є за тим, а також в французькім парляменті є богато послів, які бажають мира з Німеччиною.

Німецька преса займається тепер цікавим питанням: Чи Німеччина має бути державою централістичною, чи союзом подиноких держав. Тепер Німеччина складалася з 18 країв, котрі мають свої сойми і деякі справи могли полагоджувати на власну руку. Було тут щось таке, як в Зєдинених державах в Америці. Оттакий спосіб правління дуже добрий для поодиноких країв через те, що вони можуть богато зробити у себе, не чекаючи на призвіл чи заборону найвищого спільного уряду держави. Але для уряду є вигіднійший централістичний державний лад, який оснувається на тім, що уряд безпосередно приказує і видає свої розпорядки цілій державі. Такого саме центрального ладу домагаються тепер Пруси, які хотілиб мати вплив на цілу Німеччину. Одначе полудневі краї, з Баварією на чолі, противлються тому і загрозили навіть, що в разі переміни союзної держави на централістичну, вони вже знайдуть спосіб, щоб забезпечити свою самостійність. Це питання остільки на часі, що бувший канцлер Німеччини др. Лютер саме тепер випрацював проєкт переміни державного устрою по думці Прус Сам канцлер Міллер дотепер не заявився ні сяк ні так — але цей плян викликав вже тепер роздвоєння в Німеччині і поділив і людий і пресу на два табори, які себе поборюють.

У Франції відбувалися останними днями величезні свята на спогад 1918 року. У всіх місцевостях, де відбувалися бої та куди переходила війна, уладжено великі паради, пописи і свята. На одному з таких свят у Верден сказав промовець, що у Франції нема вже ні одного гробу француського жовніра, який буб занедбаний. Це свідчить, як Французи люблять свою батьківщину і як цінять тих, що полягли в обороні своєї вітчини (у нас ще досі гроби наших борців розсипаються по полях, хоча це вже десятий рік минає од часу наших боїв). На усіх святах підчеркувано братання французької армії з анґлійською, мабуть щоби зазначити тим свою приязнь до Анґлії. — Позатим має Франція клопіт зі своїми доморослими большевиками-комуністами. Ось так недавно скликали комуністи на перед містю Парижа Івре величезне віче. Поліція його заборонила, але комуністи утворили величезний похід і рушили до міста. Поліція і цьому спротивилася. Тоді посипався на поліцію цілий град каміння і лайок і прийшло до авантур. З одної сторони пять тисячів поліціянтів, з другої двайцять тисяч комуністів намагалися переперти одні других. Врешті поліція розігнала авантурників, арештувала 1339 найзавзятійших, а серед того богато чужинців, яких мають викинути поза границю. В часі заворушень богато було ранених — але вкінці спокій таки привернула поліція.

Італія вже втихомирюється. Нобілє заїхав до хати і починає списувати свої пригоди. А Муссоліні на всі сторони ратує його славу: дає виясненя, складає подяки ратівникам та роздає медалі. Але цілий світ вже знає, як то Нобілє робив свою славну подорож. — Тепер італійський уряд розпочав боротьбу з модою та публичною безсоромностю. Боротьбу ту ведуть під знаком: Геть з чужими виробами! Геть з вибриками і тим, без чого можна обійтися! Одночасно відбуваються в Італії великі воєнні маневри морські, а початок їх був дуже нещасливий. Одна підводна лодка маневрувала так нещасливо, що заїхала під величезний воєнний корабель і той ушкодив її поважно. Лодка пішла на дно — а замкнені у ній люди ще довгий час порозумівалися зі світом сиґналами. Помимо цього, що зараз розпочато працю над добуттям її з під води і що по кількох годинах навіть витягнено її на верх — в середині найшли тільки 31 трупів, які погинули з браку воздуха. І так ті воєнні маневри на перший крок показали, що доброго війна може принести.

В Югославії що-раз гірше. В однім тижні стались там дві події, які поглубили ненависть між Сербами і Хорватами. А саме до Загребу приїхав з Білгороду редактор сербської ґазети „Єдність", яка завжди нападала на Хорватів. Оден Хорват застрілив цего редактора, чим знову дуже обурилися Серби — Тіло його спровадили до Білгороду. Але Хорвати і трупови небіщика не дали спокою. На одній стації залізничники відчіпили від поїзду ваґон з мерцем, пхнули його на сліпий тор і він лишився А тимчасом в Білгороді вже чекали люди на мерця, щоб похоронити його з парадою. Тимчасом поїзд прибув без мерця Це ще більше обурило Сербів. Що-йно опісля відбувся похорон, коли мерця відшукали. Та ледви замкнулася могила по вбитім редакторі, помер провідник Хорватів — посол Стефан Радіч від рани, яку одержав 20. червня в скупштині. Його смерть покрила жалобою цілу Хорватію і ще далі поглубить ненависть до усіх Сербів. Якби був жив Радіч, ще можнаб було рахувати на якусь згоду, а тепер тяжко думати про це. Мабуть Хорвати скажуть, що їм вже досить сербської опіки і будуть енерґійно домагатись, щоб Серби не пхали носа до хорватського проса. Так то непоміркованість Сербів довела до розриву між Сербами а Хорватами.

Чеські політики дуже налякані подіями в Югославії і Румунії, де тепер є по два парляменти. Бояться отже Чехи, щоби і в них не повстало кілька парляментів. Як звісно, Хорвати покинули югословянський парлямент і радять собі в хорватськім соймовім будинку в Загребі. А що Чехословаччина є зліпкою чеських, словацьких, німецьких і українських земель — то і тут можливе таке саме, що в Югославії. Особливо Словаки можуть піти слідом Хорватів, бо до них Чехи ставляться так само, як Серби до Хорватів. І мають Словаки причину бути невдоволеними чеською політикою. Вже сама назва „чесько-словацька республика" вказує, що Чехи і Словаки в тій державі повинні бути рівноуправнені. Але так не є. Чехи захопили цілу владу у свої руки, а Словакам кажуть лишень рекрута давати тай податки платити. Що-йно тепер (від 1. липня ц. р.) дали їм „автономію". Але кінь сміявсяби з такої автономії. Тому між Словаками кипить і вони легко можуть піти дорогою, якою пішли Хорвати: Словацькі посли можуть покинути чеський сойм в Празі і зібратися на сесію в словацькій столиці Братіславі. Тоді Чехи малиби немалий клопіт. Але через те також чесько-словацька держава так ослабиласяби, що і Мадяри моглиб забрати від Чехів ті окраїнні землі, які в більшости замешкані самими Мадярами. А треба знати, що Чехи на саму згадку про мадярських гонведів деревіють зі страху. Бо ніде правди діти — чеський вояк кепський Чехи в австрійській армії були хиба добрими музикантами і приґравали добре до маршу, але війни вони не люблять... Отсе все наносить журу на голови чеських політиків. Тільки за Закарпатську Україну не бояться Чехи. Хоть чеська конституція забезпечила автономію для тамошних Українців, то Чехи не хотять її ввести в життє, а в останніх часах іменували там ґубернатором Чеха, який ненавидить Українців. І Українці супроти того немічні. Чому? Бо розбиті на партії, а більшість тих партій заморочена москвофільською дурійкою. І от Закарпатські Українці замість здобувати політичні права, які їм приписує конституція, сваряться за правопись, за мову і за віру. Бо й там є така сама православна дурійка, як у нас на Лемківщині.

В Румунії чисте безголовля. Оба парляменти: і державний Братіяну і народний, який скликали хлопські посли під проводом Манію — радять на свою руку. Уряд не має навіть стільки сили, щоб цей другий парлямент розіґнати — зрештою боїться, бо за Манію стоїть увесь нарід. А тимчасом Манію домагається ось чого: 1) розписання нових виборів, 2) рільної реформи, 3) відкинення позички заграничної, котрої, на його думку, Румунія не потребує, тільки уряд і 4) такої політики уряду, щоб забезпечувала мир державі. Рівночасно Манію є за тим, щоби покликати на престіл румунський королевича Карла, відсуненого до тепер від престола. Як бачимо, самим Румунам надокучила погана господарка всяких Братіянів і Тітулесків. Та господарка, звернена особливо проти всіх меншостий, а найперше Українців, яких позбавлено всяких прав. Навіть Польща в останньому часі протестувала проти замикання польських шкіл в Румунії — а вонаж преці нь в союзі з румунською державою. Побачив Братіяну, що задалеко загнався, і зачинає крутити. Уже й меншостям обіцює ріжні грушки на вербі. Тільки-ж, що старому лисови не вірять вже і хто знає, чи в найблищих ще днях не будемо свідками того, що Братіяну скинуть з премієрства. Мабуть в Румунії прийде до революції.

Новинки

ЦИГАНСЬКІ ОШУКАНСТВА. На Покуттю волочиться банда циганів, яка безнастанно непокоїть селян, ошукує їх, краде і тд. Оноді навіть заманили цигани малолітну дівчину у свій табор. А було це так: В селі Поточисках, городенського повіту живе убога вдова Богданюкова. Свою малолітну доньку Ганю віддала вона на службу до місточка Обертина. От і сюди завитала банда циганів. Табор розбили за місточком, а циганки кинулись по хатах і гайда ворожити. А звісно, що дівчата дуже раді довідатись від ворожки про свою долю. От і Ганя також цікава була, чи скоро вийде заміж. Циганка оглянула її долоню і виворожила, що Ганю велике щасте чекає, бо вийде заміж за бага-

ча, котрий недалеко є від неї. Бідна а наївна дівчина повірила. І от незадовго появився циганський парубчак, сам гарний і гарно убраний. Циганчук подобався дівчині. А що він казав, що хотівби з нею оженитися та щасливо жити — то Ганя не надумуючись забрала свої манатки тай пішла з циганчуком до табору. Незадовго тут запанувала крутанина — приготовлялися до весілля. Циганки наварили і напекли всячини, а цигани приготовляли все инше, що до весілля треба. Циганський війт дав молодим шлюб і розпочалась весільна забава. Тимчасом господарі, де служила дівчина, дали знати поліції, яка перевела ровізію в циганськім таборі, забрала дівчину і відставила до матери в Поточисках. Розуміється, що цигани мали намір дівчину десь вивезти і тому уладили комедію з весіллям.

ГРАД. В повіті Турка упав град величини курячого яйця. Усі засіви в громадах: Тарнава вижна, Сокольники, Борине, Вижне, Висока і Монахи пропали. В тернопільськім повіті градова туча навістила села Цебрів, Воробіївку і Серединці і внищила около 700 морґів збіжжа на пни.

ЗІ СКАРГОЮ НА БАЙЛУ. Жив собі в Ланцуті довший час Жидок Калма Оскнер зі своєю жінкою Байлою, та продавав добрим людям горшки. Та сталося таке, що посварився він зі своєю супругою і поїхав зі скаргою на неї до... Варшави. У Варшаві зліз, переночував, помолився богові і пішов до... Бельведеру, де мешкає президент. Вклонився чемно вартівникови, розповів по порядку, як жінка сварить, як кричить і що він приїхав скаржитися на неї. Та щож? Вартівник не то, що не пустив Калму до замку, але ще й поліціянта покликав, а той завів Жида до рабіна. Там знов почали з него сміятися і того вже було Калмі забагато. В злости повибивав він усі шиби — а за це викинено його за двері і цупасом відвезено до дому. І тепер Калма плаче на негостинну Варшаву — а Байла ще гірше докучає йому за те, що він опублікував її аж у Варшаві.

НАЙБІЛЬША ВЕЖА. У Барсельоні в Еспанії будують тепер найбільшу вежу світа. Ця вежа має бути ціла з заліза, висока на 400 метрів (дотепер найвищою будівлею уважано вежу Айфель в Парижі, що має 300 м.), а вага її виносити буде 12 міліонів кільоґрамів Підставу тої вежі творять бетонові бльоки грубі на 20 м. Складатися буде та вежа з 7 величезних поверхів, а третий з них, положений на висоті 150 м. буде призначений на каварню. Це буде найвище положена каварня на світі. На четвертім поверсі буде театр, ще вище музей з памятками до історії Еспанії, а на шестому буде бібліотека. Семий, найвищий поверх буде мав наукову робітню для дослідів погоди і вітру. На самому вершку будуть величезні лямпи і стація радіонадавча. Ціла вежа має бути прикрасою вистави світової, яка відбудеться в найблищих літах у Барсельоні, а про розміри її свідчить факт, що найбільші американські будівлі сягатимуть їй до половини.

ЛЮБИЙ ПАН МАЙСТЕР. В Ключборку недалеко границі майстер-коваль Зайтґер розлостився на свого термінатора і в шалі сварки притулив йому розпалене залізо до лиця. Хлопець осліплий серед страшних мук сконав — а пана майстра арештовано.

ЩАСЛИВЕ МІСТО. В Тушкові в Чехословаччині вивішено на суді білу хоругву на знак, що в арештах того суду нема ані одного чоловіка. Цікаво — коли у нас зявиться на котрім небудь суді в Галичині такий прапор?

В РУМУНІЇ СУДДІ СПЛЯТЬ. Адвокат Іван Джурджу підчас одної розправи накинувся на суддю, що той замість слухати розправи — дрімає собі — як в хаті. Суддя обурився, пізвав до суду адвоката о образу „сендзівського" гонору, і хоч адвокат мав свідків, що суддя спав, то на розправі сказали, що адвокатови зась до того і покарали місяцем арешту. Адвокат вніс рекурс — а суд румунський наробив собі слави на ціліський світ.

КОМУ ВІРИТИ? Двох анґлійських учених видало книжки про будучу війну. Один з них каже, що в будуччині ніхто вразі війни не має права жити — такі будуть отруйні ґази — і що цілі краї заміняться в цвинтарища. Другий знов пише, що це неправда. Ґазів будуть уживати, але таких, що вдихнувши їх люди попадатимуть в довгий сон. Тому цілі міста будуть виглядати в часі війни як в казці: все буде спати. Кому з них вірити — не знати — а переконуватися — здається також ніхто охоти не має.

СТРАШНИЙ СУД. Хтось пустив між Жидами в Хмельнику на Україні пльотку, що 28 липня буде страшний суд. Налякалися Жиди, поприходили до божниці і молилися цілий день. Остаточно поголодніли і пішли до дому — а ті, що ворожили, сказали їм, що комета від якої мало пропасти місто Хмельник (спеціяльно!) полетіла до Польщі і впала „ве всходніх воєвудствах". Як бачимо глупоті людській нема міри.

ПОЖАР. В присілку Верблян, пов. Яворів, вибух оноді вогонь в жидівський корчмі. Вітер переніс огонь на сусідні хати і вкоротці десять господарств пішло з димом. Звезене щойно з поля збіже також згоріло і десять родин остало без нічого. Шкода виносить около 50.000 зл. — Цей випадок нехай пригадає байдужним господарям, що хто не забезпечує збіжа і паші, цей наражує себе на небезпеку, що в зимі лишиться без кусника хліба.

ДИВНІ ВИПАДКИ СМЕРТИ. Минулої пятниці привезли зі Збаража до шпиталя в Тернополі жидівську дівчину, яка попала в дивну сплячку. Лікарі не могли розпізнати, що це за недуга і дівчина на другий день померла. — В однім селі під Збаражем захорувала жидівка на запаленнє сліпої кишки і збаражські лікарі приказали відвезти її до тернопільського шпиталя до операції. Але по дорозі дівчина вмерла. Погріб відбувся в Тернополі. Жиди принесли трупа на цвинтар. Тут по жидівському звичаю мили трупа, щоб його спустити до гробу. Але в часі, як мили труца, він став рушатися. Всіх напав страх і зачали втікати. Прикликаний лікар ствердив, що дівчина жива і велів її відвезти до шпиталя. Тут переведено операцію і дівчина вже здорова. Якби була при обмиванню єї тіла не рушилась, булиби її за чверть години закопали.

БЕРЕЖІТЬСЯ МІСЬКИХ ОШУКАНЦІВ. Сенянин Миколай Радelицький з Медвнич дрогобицького повіту вибрався зі своєю жінкою Катериною до Львова. Забрав зі собою кілька соток грошей і сподівався у Львові знайти кращу долю. Коли обоє ходили по вулицях великого міста, приступив до них ошуканець Степан Репетюк. Запитав то про це, то про те, і довідався, що обоє Раделицькі радо прийнялиби місце сторожа камениці. Репетюк обіцяв їм посаду виробити, завів їх до шинку і казав, що зараз спровадить „паню", що потребує сторожа до камениці. Вкоротці повернув з Катериною Трачук, що також жила у Львові з ошуканства. Вона стала відгравати ролю властительки камениці і обіцяла селянам велику платню. Списали контракт і попідписували. Зачалася забава в однім і другім шинку і Раделицький заплатив Репетюкови барашівного 100 зл. — разом коштувала його посада 300 зл. Тепер „пані" зникла, а ошуканець повів обоїх Раделицьких до їх помешкання. Перед якоюсь каменицею казав їм зачекати, бо він іде на 2 поверх взяти ключ. Обоє чекали і чекали та не дочекалися. Ошуканець другою брамою втік. Покривджені пішли зі скаргою на поліцію. Так отже і гроші пішли і посади нема. Стережіться міських ошуканців.

САМОСУД НАД ЗЛОДІЄМ. В Іванкові, пов. Борщів, хтось від довшого часу обкрадав кооперативу і годі було викрити злодія. Тому управитель кооперативи Микола Дідур з кількома людьми засідалися, щоб зловити злоцюгу. І дійсно оноді о год. 1. в ночи почули шелест а вкоротці доглянули і якогось чоловіка, який маніпулював щось коло замку. Врешті цей чоловік увійшов до склепу. Тепер Дідур з людьми впав до середини і тут вхопили злодія. Але злодій став боронитись і прийшло до бійки, в якій обурені селяни так побили злодія, що він на другий день помер. Показалось, що це був Михайло Янків з сусіднього села. — Замітити треба, що злодійства в кооперативах тепер так множуться, що управи кооператив в розпуці.

КРІВАВІ ВЕСІЛЛЯ. Що раз частійше замінюються весілля по наших селах з забав та радісного свята на кріваві різні з раненими і трупами. Свіжо маємо такі нові факти: В Підбірцях коло Львова на весіллю в хаті Щепанського почалася бійка між парубками місцевими і парубками з Миклашова, при чому поранено кілька осіб. — В селі Хлопівка пов. Копичинці парубки Петро і Василь Жіна, Іван Пелехатий і Ґардій Степан напали з крісом, молотами та колами на господаря Лабатого, що справляв весілля і вбили його на смерть. Опришки вже сидять. Часби вже перестати з тим забіяцтвом, що нас в очах чужинців робить дикунами!

КОНІ БЕЗ ХВОСТІВ. В околиці Перемишля злодії знайшли собі нове жерело зарібку: в ночи відтинають хвости коням. Оноді в селі Трійчицях відтяли хвости 13 коням. Злодіїв не можна зловити.

БУРЯ з громами і градом навістила повіти Тернопіль, Борщів, Теребовлю і Підгайці. Град наробив богато шкоди. Буря поперевертала будинки, а громи убили 4 особи в ріжних околицях. Крім того запалили копи збіжа о. Охримовича в Дичкові, а в Монастирських обійстє Марії Гнатів. Все згоріло, а люди там такі темні, що не хотіли нічо ратувати, бо мовляв це „вогонь з неба".

Переписка Адм. Вп. Думінова в Л. Заплачено до 30. IX. — Вн. Мар. Бачинський в Сор. к. Гр. до кінця року належиться 5·50 зл. Просимо надіслати! Вп. Яхницький в Воломіні. Висилаємо правильно. Реклямуйте!

Надіслане

КОНКУРС. Виділ Товариства „Бурса св. О. Николая" в Перемишлі оголошує конкурс на приняття ґімназіяльних учеників до бурси зглядно до „ґімназійного Інститута" на шк. р. 1928|29. Місячна оплата в Інституті з інституцьким харчем виносить 90 зол., з бурсацьким (оскільки будуть вільні місця) 75 зол. платні з гори, натомісць місячна оплата в бурсі виносить 65 зол. платна так само з гори. На початку шкільного року оплата на інвентар виносить в Інституті одноразово 30 зол. а в бурсі одноразово 25 зол. платна при вступі. Бувші вихованки мають поновно внести подання. Залягаючі з оплатою не будуть приняті. Подання з долученою карткою на відповідь належить вносити по конець липня ц. р. до: Управи „Українського ґім. Інститута" в Перемишлі, вул. Баштова ч. 34. На случай приняття Виділ повідомить об цім петента.

Перемишль, дня 9 липня 1928.

Виділ Тов. „Бурса св. О. Николая" в Перемишлі.

Уневажнюється згублену військову книжочку видану через П.К.У. в Перемишлі Михайлу Козакові, уродженому в 1895 році в Вапівцях повіт Перемишль.

На заклик „Рідної Школи" зложив через Адм. „Укр. Голосу". „Луг" з Вірочка пов. Перемишль 5 зол. Щире „Спасибіг!"